

ULUSLARARASI TERÖR GRUPLARINDAN ETA VE IRA ÜZERİNE HUKUKİ BİR DEĞERLENDİRME

Nisa BULUT

Araştırma Makalesi

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim
Dalı Tezli Yüksek Lisans, 205206018@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7748-8425.

ÖZET

Uluslararası alanda terörizm, geçmişten beri çözüme kavuşturulmaya çalışılan bir sorun olmuştur. Bu sorunla mücadelede genellikle müdahaleci, sert yöntemler tercih edilmektedir ve sert müdahaleler özellikle etnik kökenli gruplara karşı benimsendiğinde, bu etnik gruptaki kişiler ile halk arasındaki etkileşimlerin olumsuz sonuçlar ortaya koyduğu gözlenmektedir. Günümüzde genel kabul olarak gelişmiş ülke niteliğinde olduğu benimsenen birçok ülkenin tarihi incelendiğinde, aslında mücadele yöntemlerinin zaman ilerledikçe değiştirildiği, dönüşüme uğradığı ve bu dönüşümün sert müdahalelerin kısa vadeli çözüm olup uzun vadede çözümden uzaklaştırdığının tespiti dolayısıyla olduğu görülmektedir. Uluslararası alanda faaliyet gösteren terör gruplarının faaliyetlerine karşı takınılacak tavrın önemi de vurgulamaya çalışılmıştır zira bu gruplara karşı yürütülecek ortak mücadele mücadelenin başarılı olmasında karşımıza çıkabilecek en önemli faktörlerden biridir. Dolayısıyla çalışmanın içeriğinde sadece ulusal düzeyde değil uluslararası düzeyde de mücadelenin yürütülmesine vurgu yapılmıştır. Bu çalışmada uluslararası faaliyet gösteren terörist gruplarından ETA ve IRA incelenmiştir. Çok sayıda araştırmaya konu olan bu terör grupları uluslararası alanda faaliyet gösteren büyük gruplar arasında yer almaktadır. ETA, 1960-2011 yılları arasında faaliyetlerine aktif olarak devam etmiştir. IRA ise aynı dönemlerde kurularak faaliyet gösteren Kuzey İrlanda kökenli bir gruptur. Her iki grubun da faaliyet gösterdiği alanlar mevcuttur zaman içerisinde her iki terör grubunun da faaliyetleri farklılaşma geçirmiş ise de temel olarak insanlığa zarar verme sonucu doğuran birçok eylem gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada, terörizm, uluslararası terörizm, ETA, IRA, Belfast Antlaşması'nın uluslararası alanda ortaya çıkan terörizm kavramı üzerindeki etkileri incelenmiştir.

ANAHTAR KELİMELE: ETA, IRA, Terör Örgütü, Belfast Antlaşması, Terörizm, Uluslararası Terörizm.

İntihal / Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış olup en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) olarak lisanslıdır.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

ETA AND IRA FROM INTERNATIONAL TERRORIST GROUPS

Nisa BULUT

Research Article

LL.M. Student, Kocaeli University, Institute of Social Sciences, Public Law LL.M.,
205206018@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7748-8425.

ABSTRACT

In the international arena, terrorism has been a problem that has been tried to be solved since the past. Interventionist, harsh methods are generally preferred in the fight against this problem, and when harsh interventions are adopted, especially against ethnic groups, it is observed that interactions between people in this ethnic group and the public reveal negative results. When the history of many countries, which are generally accepted as developed countries today, is examined, it is seen that the methods of struggle are changed and transformed as time progresses and that this transformation is due to the determination that harsh interventions are short-term solutions and away from the solution in the long term. The importance of the attitude towards the activities of terrorist groups operating in the international arena has also been tried to be emphasized, since the joint struggle against these groups is one of the most important factors that may arise in the success of the struggle. Therefore, in the content of the study, it was emphasized that the struggle should be carried out not only at the national level but also at the international level. In this study, ETA and IRA, which are among the terrorist groups operating internationally, were examined. These terror groups, which are the subject of numerous researches, are among the large groups operating in the international arena. ETA continued its activities actively between 1960 and 2011. The IRA is a group of Northern Irish origins that was founded and operated around the same time. Although the activities of both terrorist groups have undergone differentiation over time, they have carried out many actions that have resulted in harm to humanity. In this study, the effects of terrorism, international terrorism, ETA, IRA, Belfast Agreement on the concept of terrorism emerging in the international arena were examined.

KEYWORDS: ETA, IRA, Terrorist Organization, Belfast Agreement, Terrorism, International Terrorism

GİRİŞ

Uluslararası alanda çeşitli şekillerde faaliyet gösteren terör grupları, ülkelerin askeri, ekonomik, siyasi alanlarına yönelik saldırılar gerçekleştirmektedir. Ülkelerin çeşitli gruplara karşı vermiş oldukları mücadele karşısında terör gruplarının saldırılarına ara vermeyerek faaliyetlerine devam etmeleri sonucunda çok sayıda askeri personel ve sivilin ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Bu çatışma ortamının tüm insanlık üzerindeki oldukça sarsıcı ve fevkalade olumsuz etkileri yadsınamayacaktır. Zira bu çatışma ortamı içerisinde hayatını idame ettirmeye çalışan kadın, erkek, çocuk, yaşlı ya da dezavantajlı grupların psikolojik açıdan da problemler yaşaması kaçınılmazdır. Ülkelerin uluslararası alanda vermiş oldukları bu mücadele diğer ülkelerle olan hukuki, siyasi, askeri ve ekonomik ilişkilerini de etkilemektedir. Bu kapsamda terör gruplarına diğer ülkelerin yaklaşımları önem arz etmektedir zira uluslararası alanda etkileme konusu olan bölge her ne kadar terör gruplarının hedef aldığı bölge olmakta ise de sonrasında takip eden süreçte birbirleriyle çeşitli nedenlerle etkileşim halinde olan devletlerin bu durumu hasar almadan atlattığı pek de mümkün olmamaktadır.

Uluslararası alanda terörizm kavramının ortaya çıkış tarihi hakkında net bilgi elde

edilememiş ise de belirli olaylar terörizmin uluslararası alanda kabul edilmesine yönelik ilk adımlar olarak saptanmıştır. 1960 yıllarından itibaren de bazı grupların ve bu grupların eylemlerinin uluslararası terörizm kavramı altında incelendiğini söyleyebilmek mümkündür¹. Terör gruplarının yapmış olduğu saldırı faaliyetleri çeşitli bombalamalar, ulaşım araçlarının kaçırılması, sivil ve askerlerin rehin tutulması, devlet başkanı veya devlet erkânında önemli konumda bulunan kişilere yönelik eylemler, teknolojik saldırılar ve bu gruplar tarafından üstlenilen çeşitli planlar başta olmak üzere sıralanabilmektedir. Bu eylemlerin daha birçok farklı görünümü mevcuttur. Burada şu husus dikkat çekmektedir ki bu gruplar sadece askeri ya da yetişkinleri hedef almamakta, sivil, çocuk ya da dezavantajlı grupları da hedef alabilmektedir. Bu açıdan savunmasız insanları da eylemlerine alet eden bu grupların oldukça tehlikeli ve zarar verici amaç taşıdığı söylenebilecektir. Ülkeler onlara zarar verme kastıyla hareket eden belirli muhataplar yerine belli belirsiz gruplar bulduklarından bu gruplarla mücadele hususunda oldukça zorlanmaktadırlar. Bu grupların uluslararası hukuk düzleminde varlıklarının kabul edilmesi ve verdikleri zararlardan sorumlu tutulabilmeleri hususu zaman zaman mümkün olmadığından eylemleri sonucunda yaptırımların uygulanması da zorlaşmaktadır. Uluslararası hukuk düzleminde kişilikleri bulunan süjelere karşı kişiliği bulunmayan gruplara uygulanacak yaptırımların da uluslararası hukukun izin verdiği ölçüde, uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak, uluslararası hukuk kuralları çiğnenmeden gösterilecek karşılık niteliğinde olması gerekecektir.

Terörizme karşı tavır alan devletler bulunduğu gibi, terör faaliyetlerinin devlet destekli olduğuna da rastlamak mümkündür. Bu aşamada devletlerin politik ve siyasi tavırlarının terör gruplarını bir nevi araç olarak kullanmak suretiyle kendi hedeflerine ulaşma çerçevesinde şekillendirdiği görülmektedir. Terör grupları

¹ Ahmet Hamdi Topal, 'Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2004) 38 vd.

üzerinden faaliyet gösteren devletlerle terör grupları arasında ispata elverişli, net ve somut bir bağlantı bulunmadığından devletlerin terör gruplarının faaliyetlerinden sorumlu tutulamaması hususu devletlerin bu yöneme başvurusunu artırmıştır. Terör grupları da bu sayede her ne kadar kendi eylemlerinden sorumlu olsalar da muhtaç oldukları ekipmanlara, stratejilere, eğitime vb. birçok kaynağa erişim sağlayabildiklerinden bu kaynakları finanse etme sorununu ortadan kaldırmaktadırlar ve bu grupların da devlet desteklerinden faydalanma motivasyonları artmaktadır².

Terörizm, karşısında uluslararası barış ve güvenliğin ortaya çıkarılması için ciddi adımlar atılması gerekmektedir. Terörizmin tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmayacaksa bile minimize edilmesi için uluslararası hukukun kabul ettiği sùjelerin, çeşitli uluslararası kuruluşların ortak amaç olarak uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik faaliyet gösterilmesini belirlemesi gerektiği yönündeki düşüncelere katılmaktayız. Zira uluslararası alanda faaliyetlerine devam eden gruplara karşı uluslararası birliktelikle verilecek mesajların, mücadelenin ve ortaya konulacak tavrın daha etkili olabileceği yönünde kanaat oluşmuştur. Bu yüzden de uluslararası hukukun uygulamalarının, kurallarının, yargı mercilerinin benzer husustaki kararlarının dikkate alınmasının, terörizmle ve terör gruplarıyla mücadelede oldukça önemli bir rol üstlendiği düşünölmektedir.

Bu çalışmada da terör gruplarından kabul edilen, birbirleriyle de bağlantılı iki grup: ETA ve IRA incelemeye konu edilmiştir. ETA ve IRA'nın oluşum sürecine değinilmeden önce terör kavramı somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada uluslararası alanda terörizmin yerinden bahsedilmiştir. ETA ve IRA'nın üstlendiği çeşitli eylemler ortaya konulmuş ve sonuç olarak uluslararası terörizmle mücadelenin gerekliliği ve uluslararası hukuktaki yerinden

² Topal (n 1) 50.

bahsedilmek suretiyle neler yapılabileceğine vurgu yapılmak istenmiştir. Bu kapsamda sadece ETA ve IRA terör örgütleri bağlamında değil terör eylemi gerçekleştirmek üzere faaliyet gösteren grupların uluslararası barışa zarar vermemesi adına çaba gösterilmesi gerektiğine değinilmiştir.

I. KAVRAMSAL OLARAK TERÖRİZM

A. GENEL OLARAK

Terörizm, farklı dillerde *terreur*, *terror*, *terrere* gibi farklı isimlendirilmelerle ifade edilmektedir. Ayrıca, bu kavram farklı tanımlamaları da bünyesinde barındırmaktadır. Ergil'e göre, tanımlamanın zorluğu içinde birçok kavramı barındırmasından kaynaklanmaktadır³. Terörizm teriminin ortaya çıkış süreci Fransız İhtilali'ne kadar dayandırılmakla birlikte, takip eden yıllarda uluslararası hukuk alanında da kendine yer edinmiştir⁴. Terör eylemleri, güçsüz bir grup, topluluk ya da bir oluşum tarafından çeşitli amaçlarla devlete yöneltilmiş faaliyetleri içermektedir. En geniş tanımlamalardan biri olarak terörizmin "*Saldırılan veya korkutulan sivil ve masum kurbanlar aracılığı ile hedeflenen daha büyük bir kitleyi, yıldırıp, korkutarak, yasa-dışı stratejik ve siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için bir grubun veya devletin, bilinçli ve planlı bir biçimde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunmasıdır.*" tanımını karşıladığı kabul edilmektedir⁵. Elbette bunun dışında daha birçok terörizm tanımına rastlamak da mümkündür. Kaldı ki yapılan tanımlamalar her uluslararası hukuk süjesi tarafından ve zaman zaman aynı ülkelerde değişen hükümetlere ya da devletlerin siyasi dönemlerine göre farklılık gösterebilmektedir. Bu yüzden de ülkelerin kendi yararları doğrultusunda

³ Doğu Ergil, 'Uluslararası Terörizm' (1992) 47 (03) Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 139, 143.

⁴ Murat Saraçlı, 'Uluslararası Hukukta Terörizm', (2007) 11 (1) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1049, 1051.

⁵ Ergil (n 3) 141.

şekillenen tanımlamalara yer vermeleri de oldukça doğal karşılanmaktadır. Terörizm kavramının tanımı değişen zamanın şartlarına, uluslararası hukukun gereklerine ve ülkelerin takınmak istedikleri tavra göre, ülkelerin uluslararası konumlarına bağlı olarak ve benzeri birçok etken çerçevesinde değişiklik gösterebilmektedir. Bu kapsamda değişen çeşitli şartlar ekseninde tüm devletler tarafından kabul edilen terörizm tanımının net olarak belirlenmesi mümkün olmamıştır.

Değinilmesinde fayda görülen diğer bir husus da terör ve terörizm kavramlarıdır. Terör ve terörizm kavramları birbirlerinden farklı değerlendirilmektedir, bu aşamada terör eylemleri ve terörizm siyasi faktörleri bünyesinde bulundurup bulundurmama durumuna göre ayrılmaktadır⁶. Her iki kavram da çeşitli korkutma amacı taşıyan, saldırı niteliğindeki, zarar verici faaliyetleri kapsıyor olsa da terörizm siyasi amaç da taşımaktadır. Terör, korkutma amaçlı saldırıları, eylemleri ve zarar verici faaliyetleri kapsıyor ise de terörizm siyasi amaç güderek sistematik saldırıları, sürekli nitelik taşıyan eylem, faaliyet vb. davranışları içeren bir kavram olarak ifade edilmektedir⁷. Bu aşamada terörizm kavramından sistematik eylemleri içeren, siyasi bir amacı olan ve bu amaç uğruna faaliyetlerini gerçekleştiren çeşitli eylem gruplarını kapsadığı düşünülebilecektir. Şu da söylenebilir ki bu faaliyetleri gösteren grupların zaman zaman sadece o ülkeye zarar verme amacı ekseninde genişleyen bir siyasi amacı olabileceği gibi zaman zaman da bağımsızlık elde etme düşüncesine dayalı siyasi bir amacı da ortaya koyabileceklerdir.

Terörizmin ortaya çıkışında Fransız İhtilali ve Fransız İhtilali'ni takip eden siyasi, ekonomik, tarihi ve daha birçok alandaki gelişmeler etkili olduğu söylenebilecektir. Fransız İhtilali ile yaşanan gelişmeler uluslararası alanda da

⁶ Topal (n 1) 20 vd.

⁷ Topal (n 1) 20 vd.

hukuki yapılanmaları, gruplaşmaları, çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir. “1789 Fransız Devrimini izleyen 1793 Konvansiyon döneminde jakoben yönetimde uygulanan sistematik şiddet politikası, siyaset ve hukuk alanlarında “terörizm” kavramının doğmasına yol açmıştır. Terörün vatanperverlikle eşanlı tutulduğu bu dönem boyunca, binlerce Fransız giyotinle idam edilmiş ve binlercesi de hapsedilerek işkenceden geçirilmiştir.” Ülkelerarası ve ülkesel iç sorunların ana faktörlerinden biri olarak kendine yer bulan terörizm, doğrudan savaş anlamına gelmese de barışa engel rol üstlendiği kabul edilmektedir⁸.

B. ULUSLARARASI HUKUKTA TERÖRİZM

Uluslararası terörizm kavramı uluslararası faaliyet gösteren terör gruplarının artmasıyla sık sık gündeme gelmeye başlamıştır. Bu kapsamda “*Terörizmin Bastırılmasının Evrenselleştirmesi İçin Uluslararası Sözleşme*” ve çeşitli ülke temsilcilerinin öldürülmeleri sonucunda Milletler Cemiyeti bünyesinde yapılan çalışmalarla uluslararası faaliyet gösteren terör gruplarının önüne geçilmesine yönelik adımlar atılmaya başlanmıştır⁹. Terörizm faaliyetlerinin uluslararası alanda gündeme gelmesiyle birlikte uluslararası hukuk sükeleri, terörizmle mücadele hususunu ciddiye almak durumunda kalmışlardır. Uluslararası faaliyet gösterme kavramından anlaşılacak olan birden fazla ülke toprağını ilgilendiren terör faaliyetleri olarak açıklanabilmektedir. Dolayısıyla ülkelerin sınırlarını aşan, birden fazla ülkeyi ilgilendiren terör eylemleri söz konusu olduğunda uluslararası terör faaliyetinin de gündeme geleceği söylenebilecektir. Uluslararası terör gruplarının eylemleri karşısında, devletlerin bu grupların eylemlerini desteklemeye yönelik faaliyet gerçekleştirip gerçekleştirmediği de ayrı bir önem arz etmektedir. Bu kapsamda destek sayılabilecek durumların başında terör gruplarının gerçekleştirdikleri terör faaliyetlerine ilişkin kullandıkları her türlü

⁸ Saraçlı (n 4) 1051 vd.

⁹ Saraçlı (n 4) 1051 vd.

kaynağın finansmanı olunup olunmaması, siyasi ve hukuki açıdan destek sağlanmasına yönelik her türlü faaliyet gelmektedir.

Uluslararası alanda meydana getirilen terör eylemleri, uluslararası terörizmi ilgilendirmektedir. Bu kapsamda devletlerin kendi sınırlarını aşan ve ulusal üstü eylemleri bünyesinde barındıran faaliyetler uluslararası terörizm kapsamında değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeden yola çıkılarak şu söylenilebilir ki terör faaliyeti gösteren grupların, kişilerin ya da oluşumların kendileri ile aynı kapsamda değerlendirilen (yurttaşlık, uyruk vb. hususlarında yapılacak değerlendirmede) kişilere karşı yapılacak eylemler aynı ülkede gerçekleştiriyorsa uluslararası terörizm bağlamında değerlendirilmeyecektir. Zira örneğin aynı uyruk ya da aynı vatandaşlık bağı taşıyan kişilere karşı aynı ülkeyi paylaşmaları durumunda ortaya çıkacak şiddet eylemleri uluslararası hukuku ilgilendiren eylemler kapsamında değerlendirilmemektedir¹⁰. Ülkelerin kendi sınırlarına yapılacak ülke dışı terör müdahaleleri uluslararası terörizm kavramı altında incelenmektedir. Bu müdahaleler şiddet eylemlerini, tehdit eylemlerini vb. faaliyetleri içermektedirler¹¹. Yani terörün ülkesel sınırları aşan yönü uluslararası hukuku ilgilendirmektedir. Gerçekleşen faaliyetlerin ise çok çeşitli amaçları olabilmektedir bu amaçlar terör eylemlerini ortaya koyan grupların kendilerine yönelik siyasi, ekonomik, sosyal vb. hususlarda çıkar elde etmek istemeleri olarak sıralanabilir.

Devletlerin terörist gruplara bakış açısı birçok açıya göre değişiklik göstermektedir. Devlet terörizmi kavramının da kaynağı olan yaklaşım devletlerin kendi kurum, kuruluş ve personeli ile açıkça gerçekleştirmediği stratejileri uygulaması anlamına gelmektedir. Bu şekilde sorumluluğundan sıyrılarak nihai amacına yönelik eylemleri uygulamakta olan devlet yabancı

¹⁰ Ergil (n 3) 140.

¹¹ Ergil (n 3) 140.

ülkelere yönelik stratejilerini uygulamaktadır. Devletin doğrudan böyle bir yaklaşımla hareket etmediği ancak yine de yönetici ya da çeşitli ekipman yahut ihtiyaçları giderici politikalar yürüttüğü durumlarda da devlet desteğinden söz edilmektedir. Bu durumda devlet ön planda sahada değildir ancak arka planda ve terör grubunun faaliyetlerini denetleyen konumdadır.

Devlet hoşgörüsü kavramı da bir diğer devlet yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir¹². Bu halde devlet nötr kalmaktadır. Yani aktif destekleme faaliyetleri yürütmediği gibi terör faaliyetlerini, terör gruplarını engellemek üzere de girişimlerde bulunmamaktadır. Bunun karşılığında da terörist gruplar faaliyetlerini kendilerine tepki göstermeyen ülkede göstermemektedirler ve bu durum bir nevi yazılı olmayan anlaşma kuralı gibi görünmektedir. Terörist gruplar kendi faaliyetlerine engel olmaya çalışmayan bir devlette buldukları ve yabancı ülkelerde faaliyet göstermeleri kendileri için kaynak temini açısından da kolaylık sağlamaktadır. Devlet zaafı söz konusu olduğunda ise, ortada terörist grupları desteklemeyen faaliyetlerine karşı çıkan bir devlet bulunmaktadır¹³. Bu devlet çeşitli sebeplerle (güçsüz askeriye, yetersiz ordu, yetersiz silah, düzensiz yapılaşma, teknolojik gerilik vb. gibi) terörist gruplara karşı çıkamamakta veya onlarla baş edememektedir. Bu durumda devlet zaafından bahsedilmektedir. Devlet zaafı gündeme geldiğinde başka ülkelere yardım istemesi söz konusu olabilmektedir. Bunun birçok örneği de mevcuttur. Diğer devletler yardımda bulunan ülkelere terörle mücadele adına destek verebilmektedirler. Devlet zaafı olmasına rağmen diğer ülkelerin yardımını istemeyen devletler de olabilmektedir. Bu durumda karşımıza yurttaşını korumak isteyen devletlerin yurttaşlarına yardım etme politikasının uygulanabilirliği sorunu ortaya çıkmaktadır ve bu konu tartışmalara konu olmuştur. Genel kabul edilen görüşe göre, yurttaşın bulunduğu diğer devlet yardımı kabul etmek istemese de devletin vatandaşını korumak için

¹² Ergil (n 3) 140.

¹³ Ergil (n 3) 143.

tüm imkanlarını kullanmak istemesi hukuka uygun olup meşru amaç gütmektedir. Dolayısıyla bu durumda vatandaşına sahip çıkan devlet yaklaşımı, diğer devletin yardım etmek isteyip istememesiyle bağlantılı görülmemektedir¹⁴.

II. BASK BÖLGESİ VE BASK MİLLİYETÇİLİĞİ

Bask, İspanya'nın kuzeydoğusunda bulunan, İspanya'nın diğer kesimlerine kıyasla geliri yüksek konumdaki bölgelerinden biridir hatta gelir ortalaması Avrupa Birliği ortalamalarının da üzerindedir. 7.234 km² yüzölçümüne, 2.125.000 nüfusa sahip Bask bölgesinin başkenti Vitoria-Gasteiz'dir. 1979 yılında bağımsızlığını kazanan Bask Bölgesi Özerk Bölgesi, güvenliğini Ertzaintza olarak bilinen kolluk kuvveti ile sağlamaktadır şeklindeki genel bilgilendirme ile Bask hakkında fikir sahibi olunabilecektir. Bask Milliyetçileri, Baskların tarihi incelendiğinde kendilerine ait olduğu anlaşılacak olan Navarre topraklarının kendilerine ait olduğunu iddia ederek başkentlerini Pamplona'ya taşımışlardır ve bu noktada Laurak Bat amblemi kullanılmaktadır. Bask Hükümeti tarafından yıllarca Navarre'nin sembolü olarak kullanılmıştır. Bu sayede Bask Hükümeti tarafından kullanılmaya devam edilmiştir. Çiftçi'den aktarılanlara göre, Bask Bölgesi 17.yüzyıl öncelerinden beri özerkliğini sürdüren bölge olmasıyla da ayrı bir öneme sahiptir¹⁵. Yüzyıllardır özerk olan bu bölgenin 1930 yılında özerklik hakkı askıya alınmıştır. Bu askı hali Bask Milliyetçiliği kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Zira uzun yıllardan beri gelen özerklik hakkı halk tarafından benimsenmiş ve askıya alınması halinde çeşitli tepkilere neden olmuştur. Halk, bu durum karşısında İspanya'ya karşı harekete geçmiş ve aşırı milliyetçi grupların oluşmasına neden olmuştur.

Bask milliyetçiliğinin, Bask ırkının korunması ve özerklik haklarının korunması

¹⁴ Ergil (n 3) 142.

¹⁵ Bilal Sevinç ve İrfan Çiftçi, Terorrism- Türkiye Avrupa Amerika (Karınca Politika Dizisi 2017) 169, 190.

amaçlarına yönelik ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Bask milliyetçiliğinin daha geniş kesimlere yayılmasında din sınıflarının da oldukça etkili olduğu düşünülmektedir. Zira aynı din ve mezhep mensubu kişilere fikirlerin ulaşması, bu fikirlerin onlar tarafından da yayılması diğer kimselere göre oldukça kolaylaşmıştır. Bu sayede Bask milliyetçiliği kavramı geniş kitlelere ulaştırılmış ve fikir daha fazla kişi tarafından benimsenmeye başlamıştır. Buna karşın fikri benimsemek istemeyen bazı bürokrat kişiler ise ETA tarafından yakalanıp öldürülmüştür. Bu durum karşısında İspanya, Bask Bölgesi'ne özerklik hakkını tekrar tanımıştır. Bu sefer de ülke içindeki gruplar arasında sivil savaşın başlamasıyla özerklik hakkı tekrar askıya alınmış ve savaşı General Franko'nun savaşı kazanmasıyla bu hak tümden ortadan kaldırılmıştır. General Franko'nun diktatör olarak yönetici olduğu yıllar boyunca baskı altında kalan Bask Milliyetçili Partisi (PNV) yöneticileri, liderleri ülkeden ayrılmak zorunda kalmışlardır. Şiddeti bir araç ve yöntem olarak benimseyen ETA örgütünün kurulması, Franco'nun Basklara karşı artan baskısını ve milliyetçi Baskların kendilerini hukuken ifade etmek için oluşturdukları PNV'nin etkisiz hale getirilmesini kolaylaştırmıştır¹⁶. ETA'nın Franco'nun diktatörlük rejiminin bir sonucu olarak doğduğu düşünülmektedir.

III. ETA TERÖR ÖRGÜTÜ

ETA terör örgütü incelemeye konu edilen ilk terör grubudur. ETA (Baskça: Euskadi Ta Askatasuna)¹⁷ ya da Bask Yurdu ve Özgürlük, aslında Bask milliyetçiliği temelinde, Bask halkının haklarını geri almak ve Bask dilini, kültürünü korumak amacı taşıyan bağımsız bir Bask Devleti'nin kurulmasını savunan bir etnik kökenli grup olarak ortaya çıkmıştır. Her ne kadar kuruluş dönemindeki Bask halkına yönelik amaçları nedeniyle destek görmüş olsa da

¹⁶ Saraçlı (n 4) 1051 vd.

¹⁷ Süleyman Bayat, 'Ayrılıkçı Etnik Çatışmalar: Eta ve Ira Analizi' (Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi 2020) 50 vd.

sonrasında amacını aşan ve terör eylemlerine yönelik faaliyetler göstermesi sebebiyle tepki çekmiştir. Sonraki yıllarda da şiddet eylemlerini artırarak Dünya gündeminde yerini almıştır. İlk olarak eylemleri kültürel, Bask halkına yönelik, ekonomik tabanlı olduğundan taban kitlesini oluşturması uzun zaman almamıştır. ETA için öğrenci grupları da ideolojik anlamda etkin olmuştur. Zira öğrencilerin fikirleri ve etkileşiminden faydalanmıştır. 1968 yılında ilk silahlı eylemini gerçekleştiren ETA, Dünya basınının ilgi odağı halin gelmek için eylemlerini hızlandırmıştır. Silahlı faaliyetlerini dünyaca tanınmış kişilere yöneltmiştir¹⁸.

ETA 1968 haziran ile başladığı silahlı terör faaliyetlerine çeşitli birçok eylem eklemiştir. Bu aşamada *“Guipozcoa'nın kuzeyindeki köyün girişinde Guardia Civil görevlilerinin geçiş kontrolü gerçekleştiği zaman kontrole tabii aracın içerisinde bulunan terör örgütü Txabi Etxebarrieta'nın çeşitli sebeplerle plansız bir şekilde tedirginleşerek silahlı saldırı gerçekleştirmesi sonucu bir hükümet yetkilisinin hayatını kaybederek başka bir örgüte üye olan Sarasqueta'nın tutuklanması olayı (Clark, 1984:48) ETA'nın ilk terör eylemi”* olarak kabul edilmiştir¹⁹. Bu olayla birlikte ETA'nın silahlı faaliyetler gerçekleştirdiği hususu uluslararası alanda yer almaya başlamıştır.

Aslında 1960'lı yıllarda değişen ideolojinin gündeme gelmesi çeşitli aşamaları takip etmiştir. Zaman içerisinde etkileşim ve değişim geçiren ideolojiler özellikle çalışan işçi sınıfının haklarının savunulması ideolojisi, ulusal gerilla taktiğini savunan grup ideolojisi ve şiddet içermeyecek şekilde etnik tabanlı Bask kültürünü yeniden canlanmasını sağlayacak stratejileri benimseyen ideoloji grubu olarak şekillenmiş ve temel olarak üç ideoloji sınıfı ortaya çıkmıştır²⁰. Bu

¹⁸ Fatma Anıl Öztop, 'Devlet İçi Etnik Çatışmaların Çıkış Nedenleri: İspanya'daki Bask Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme', (2015) 1 (2) PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 56, 75.

¹⁹ Bayat (n 17) 67 vd.

²⁰ Sevinç ve Çiftçi (n 15) 170.

gruplardan baskın çıkan ideoloji grubu ise ulusal gerilla taktiğini savunan grup olmuştur. Zamanla diğer ideolojileri baskılayan bu grup dolayısıyla ETA'nın amacı artık başkalaşma evresine geçiş yapmıştır²¹. Luis Carrero Blanco'nun da ETA tarafından düzenlenen suikaste kurban gittiği kabul edilmektedir.

Franco'nun ölmesi ve Luis Carrero Blanco'nun öldürülmesi eylemini takip eden süreçte İspanya ideolojik anlamda değişime uğramaya başlamıştır. Bu süre zarfında baskıcı müdahalelerin azalmasıyla Bask halkı siyasi suçluları serbest kalmıştır. 1977 yılında Bask halkı ve İspanya hükümet yetkilileri arasında imzalanan antlaşma ile Navarra dışında Bask bölgelerine özerklik hakkı yeniden verilmiştir. Sonrasında İspanya ideolojisinde de değişim yaşanmaya başlanmıştır. Yeni anayasa oluşturularak özerklik hakkı da yasal zemine oturtulmuştur. İspanya'nın demokratikleşme süreci ETA'ya olan halk desteğini olabildiğince azaltmıştır²². Çiftçi'ye göre, ETA'nın tarihsel açıdan geçirdiği evreler incelendiğinde İspanya'nın ETA oluşumuna karşı izlediği stratejilerin değiştiği gibi, ETA'nın da İspanya hükümetine karşı politikalarını değiştirdiği görülmektedir²³. Diktatör General Franko döneminde ETA'nın orijinal stratejisi, halen birçok etnik temelli terör örgütünün kullandığı “eylem, baskı, eylem” iken, “amaçsız eylem” ve “acıyı tüm topluma yayma” stratejisine dönüşmüştür. İlk dönem stratejisi, hükümete yönelik (asker, polis, politikacı ve devlet memurları) yapılan eylemleri hükümetin baskı politikaları ile cevaplayarak ETA'nın Bask halkı gözünde daha sonra yapacağı eylemlere meşruluk zemini hazırlaması temel mantığı üzerine oturmaktaydı. Bu dönemde ETA'nın saldırılarının hedefinde yalnızca İspanya hükümeti vardı fakat özellikle 1980 sorasında Basklılara tekrar bölgesel özerklik hakkı da tanıyan İspanya, sivil ve demokratik anayasanın kabulü ile ETA'nın stratejisi değişmiş ve saldırılarını İspanyol ve Basklı sivillere

²¹ Sevinç ve Çiftçi (n 15) 170.

²² Öztop (n 18) 165.

²³ Sevinç ve Çiftçi (n 15) 170.

yöneltmeye başlamıştır²⁴. ETA örgütünün uluslararası alanda dikkat çekmesine sebebiyet veren ilk ciddi hamlesi iç savaşı başlatan askeri ayaklanmanın 25. yıldönümü münasebetiyle 18 Temmuz 1961'de San Sebastian'a giden treni havaya uçurmasıdır²⁵.

Eylemin başarıyla sonuçlanmadığı görülmesine rağmen gerçekleştirilen saldırı İspanyol hükümetinin dikkatini çekmiştir ve yüzden fazla kişinin tutuklanmasıyla sonuçlanmıştır. Bu tür olaylardan cesaret alan ETA, ilk planlı hamlesini yapmıştır. Guipuzcoa bölgesinin siyasi ve sosyal işler komiseri Meliton Manzalas'ın öldürülmesine yönelik gerçekleştirilen Sagarra Operasyonu'nda Meliton Manzalas'ın eylemde hedef alınması sonucunda Manzalas, 1968'de evinin önünde vurularak öldürülmüştür. ETA örgütü için sancılı ve olumsuz süren bu dönemde Aralık 1970'te başlayan "*Cás Burgos Davası*", ETA örgütünün yeniden canlanmasının merkezinde yer almıştır. Meliton Manzanas cinayetinden yargılanan on altı yapılanma üyesinin askeri mahkemede yargılandığı davada, altı üye için idam, diğerleri için ağır hapis cezaları istenmiştir. İspanyol hükümeti örgüt üyelerinin ağır cezalarla cezalandırılmasını istemesine rağmen olaylar tam aksine gelişip ilerlemeye başlamıştır²⁶. "*Cás Burgos Davası*" ile Bask bölgesinde bugüne kadarki en büyük protestoları gündeme getirmiştir. Burgos Olayı, Alman Fahri Konsolosu'nun bir ETA üyesi tarafından kaçırılmasıyla uluslararası toplumun da dikkatini çekmiştir²⁷.

Ayrıca ETA örgütü ile demokrasiye geçiş konusunda müzakereler başlamış ve 2005 yılına kadar örgütle birçok müzakere gündeme gelmiştir. Müzakereler terör yaptırımları nedeniyle engellenmiş, öte yandan da terör eylemlerini kullanan devletin başka refleksleri de kullanması gerekmiştir. Bunlardan en önemlisi

²⁴ Sevinç ve Çiftçi (n 15) 170.

²⁵ Bayat (n 17) 67 vd.

²⁶ Bayat (n 17) 67 vd.

²⁷ Bayat (n 17) 67 vd.

1980'lerde ortaya çıkan “Terörist Gruplara Karşı Kurtuluş” adlı paramiliter bir örgüt olup bu örgüt ETA örgütünün tam aksine faaliyet göstermeyi hedeflemiştir²⁸. Fransa'nın güneybatı bölgesinde eylemler yapan paramiliter örgüt ile İspanya arasında organik bir bağ bulunduğu yargı mercileri tarafından ortaya konulmuştur²⁹. Bu kapsamda paramiliter örgüt ile İspanya arasındaki organik bağın İspanya hükümeti tarafından inkar edilmesi imkansız hale getirilmiştir ve elbette ki uluslararası alanda da İspanya hükümetinin hem faaliyetlerini artıran ETA örgütü ile olsun hem de diğer terör gruplarıyla olsun mücadele yöntemi sorgulanmıştır³⁰. Zira terör gruplarının faaliyetlerine karşılık İspanya'nın da başka paramiliter örgütleri destekleyici nitelikteki tavrı, uluslararası güvenlik ve barışın sağlanmasına yönelik olmadığı kabul edilmektedir.

ETA örgütünün yöneticilerinden otuzlu yaşlarındaki *Gurruchaga* ve *Aramburu* Fransa Cauna kasabasında 2012 Mayıs'ında yakalanmış ve örgütün yöneticileri bu şekilde etkisiz hale getirilmiştir. 21.yüzyıl başlarında örgütte yer almaya başlayan *Gurruchaga* ve *Aramburu* örgüt yöneticisi ve yardımcısının kısa süre içerisinde bu mevkilere yükselmesinin temel sebebi İspanyol ve Fransız polisinin kısa sürede tutuklanan her ETA liderinin halefini hedef almış olması olarak kabul edilmektedir. Bask sorununun tartışılmasıyla ve İspanya'nın terör karşısındaki tutumunun siyasi bir meseleye dönüşebileceği öngörülerek geniş kapsamlı değerlendirilen düşünce özgürlüğü, anayasal düzlemde kendine yer bulmuştur. Bu meselenin terörle mücadelede uluslararası iş birliğinin bir sonucu olarak gerçekleştiği kabul edilmektedir. Bu aşamada ETA örgütü sadece uluslararası alanda izole edilmekle kalmamış, Bask siyasetini de olabildiğince etkilemesi

²⁸ Cenker Demir, ‘Terörizmle Mücadelede Örgütsel Yaşam Evreleri Yaklaşımı’ (2015) 11 (22) Güvenlik Stratejileri Dergisi 131, 167.

²⁹ Demir (n 28) 140.

³⁰ Demir (n 28) 140.

engellenmiş ve ETA örgütünün etkisinin azaltılmasına yönelik çözüme kavuşturulmuştur³¹.

IV. IRA TERÖR ÖRGÜTÜ

IRA, İngiltere ve Kuzey İrlanda'yı ilgilendiren büyük temel problemlerden biridir ve kökeni itibariyle mezhep ayrılıklarına da dayandırılmaktadır. İngiltere'nin İrlanda'ya yönelik baskıcı politikaları ve mezhep ayrılıklarının etkisiyle İrlanda'da milliyetçi düşünce oluşmaya başlamıştır. İrlanda halkının milliyetçi düşünceye bağlılığının artması karşısında, İngiltere baskıcı politikalarını artırarak sürdürmüş ve hatta İrlanda'nın toprakları azalmaya başlamasına sebep olmuştur. İrlandalıların topraklarını ele geçiren İngilizlere karşı İrlanda halkı direnmeye çalışmıştır. Böyle bir durumda da aralarında birçok çatışma yaşanmıştır. Sayıca oldukça fazla kişinin ölümü ile sonuçlanan bu durum tam olarak çözüme kavuşturulamamıştır. 1845-1848 yılları arasındaki kıtlık, sürecin doruk noktası olmuştur. İrlanda'da yaşayan insanların yaklaşık dörtte biri, tarihsel olarak patates kıtlığı olarak bilinen olayda hayata gözlerini yummuştur. Bu olaydan etkilenen insanların çoğunu ekonomik durumu kötü İrlandalılar oluşturmuştur. Birçok İrlandalı, başta Amerika Birleşik Devletleri'ne olmak üzere Dünya'nın birçok ülkesine göç etmek zorunda kalmışlardır. Bunun yanında, bazı İrlandalılar İngiltere'ye sadık kalmak istemişlerdir ve bu grubun mensubu İrlandalılar, Kuzey İrlanda'nın Ulster bölgesine yerleşerek orada buluşmayı, hayatlarını idame etmeyi hedeflemişlerdir³². Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden İrlandalılar, burada IRB'yi (Irish Republican Brotherhood) (İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği) kurmuşlardır. IRB mücadele için silahlanmanın gerekliliğini savunmuştur. Zaten silahlı saldırı dönemi çok süre geçmeden başlamıştır. Silahlı saldırı dönemlerinin

³¹ Sevinç ve Çiftçi (n 15) 170.

³² İbrahim Halil Kan 'Terörle Mücadelede Güvenlikçi Yaklaşımlar; PKK ve İra Terör Örgütleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi 2018) 38 vd.

yanında I. Dünya Savaşı'nı fırsat bilen IRB, savaş sırasında İrlanda'da ayaklanma başlamasına sebep olmuştur. İngilizler bu ayaklanmayı ölümlerle sonuçlanacak şekilde bastırmışlardır. Bazı IRB üyeleri esir alınmış, bazı üyeler ise itirafa zorlanmışlardır. IRA bir süre sonra Sinn Fein'in silahlı kanadı olduğunu kabul etmiştir. İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) ve bu ordunun siyasi kanadı Sinn Fein'in faaliyetleri 1956-1962 arasında sürmüş, silahlı yapılanmanın içerisinde yer almamış, sivil kuruluşlarda varlığını sürdürmüştür³³. İtirafa zorlanan üyelerden biri, itiraflarında kendini İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) Komutanı olarak tanımlamış ve İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) incelendiğinde gerçekten de ordu niteliği taşıyan bir yapılanma olduğunun anlaşılacağını söylemiştir³⁴. Saldırıları ve baskıcılığını zaman içerisinde iyice artıran IRA, iki ayrı özerk bölge hakkını elde etmiştir. 21.yüzyıla kadar süren İngiliz-İrlanda çatışmasının bugün itibarıyla bakıldığında sona erdiği anlaşılmaktadır ve amacının bir kısmına ulaşan İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army-IRA) silahlı mücadeleye son vermiştir³⁵. Ancak Katolikler tarafından ortaya konulan gösteriler Kuzey İrlanda güvenlik güçleri ve Protestanlar tarafından şiddet gösterileriyle bastırılınca Ekim 1968'de insan hakları ve sosyal adalet talepleri olarak ortaya çıkmaya başlayan gösteriler, IRA militanlarını kirleterek şiddeti tırmandırmıştır³⁶.

Gürses'e göre, İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'nun yeniden faaliyet göstermeyi 1969 sonrası gerçekleşen gelişmelere bağlı olmuştur³⁷. IRA'nın bölgede yeniden faaliyete girmesiyle birlikte huzursuzluk ve kargaşa ortamı hüküm sürdüğünden

³³ Tolga Ökten, 'Demografik ve Sosyo-Kültürel Ölçütler Bağlamında PKK-Ira Mukayesesi' (Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi 2013) 40 vd.

³⁴ Kan (n 32) 78 vd.

³⁵ Kan (n 32) 78 vd.

³⁶ Ökten (n 33) 47 vd.

³⁷ Emin Gürses, *Ayrılkıç Terörün Anatomisi / IRA-ETA-PKK* (2. Bası, Bağlam Yayıncılık 1997) 39 vd.

İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'na karşı İngiltere'nin tavrı da sert olmuştur ve benzer baskıyı İngiltere de IRA'ya karşı göstermiştir. IRA'ya karşı İngiliz Özel Operasyon Takımı'nın yürüttüğü operasyonda, IRA üyelerinin terör faaliyetleri kapsamında eylem gerçekleştireceğinden bahisle üç İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu üyesi silahla öldürülmüştür³⁸. Öldürülen bu kişilerin silahla vurulmayı gerektirecek eylemlerinin bulunmadığı hatta operasyon sorumlularına teslim olmak istemelerine rağmen on sekiz el ateş edilerek öldürüldüğü görülmüştür³⁹. Olay karşısında tanıklar, vurulan kişilerin silahlı olmadığını, onların vurulmasının evrensel hukuk kurallarına ve genel insanlık ilkelerine aykırı olduğunu söylemiştir hatta bu insanların IRA terör örgütü üyesi olmayabileceği ihtimalini değerlendirmişler ve bu kişilerin terör örgütü üyesi olup olmadığının usulüne uygun sorgulanmak suretiyle ortaya çıkarılabileceğini belirtmişlerdir. Bu aşamada İngiliz hükümetinin kasti olarak İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'na karşı İngiliz Özel Operasyon Takımı'na operasyon düzenlediği bu aşamada bilerek ve isteyerek insanların ölümüne sebebiyet verdiği, kamuoyunu farklı yönlendirerek halk arasında yanlış bilgi aktarımına neden olduğu kabul edilmektedir⁴⁰.

IRA, terör örgütünün faaliyetleri benzeri şekillerde devam etmekle birlikte, IRA'nın terör faaliyetlerinin sona erdirilmesi adına çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Bu yöntemlerden bazıları: kolluk kuvvetlerinin askeri desteği yalnızca aynı amaçlar doğrultusunda birliktelik arz edecek şekilde kullanmasının sağlanması, İrlanda topraklarında yer alan Ulster bölgesindeki askeri personelin sayıca aşağıya çekilmesi, IRA (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu) bünyesinden ayrılarak terörist eylemlere devam eden gruplara karşı İngiliz hükümetinin ortaya koyduğu demokratik tavır ve bu tavrın uluslararası hukuk bünyesindeki yeri hatta diğer uluslararası hukuk sükeleri tarafından olumlu karşılanması, İngiltere'nin bu

³⁸ Ökten (n 33) 47 vd.

³⁹ Ökten (n 33) 47 vd.

⁴⁰ Ökten (n 33) 47 vd.

sürece Avrupa Birliği(AB) ve Amerika Birleşik Devletleri(ABD)'ni de dâhil ederek tavrına karşılık söz konusu AB oluşumu ve ABD tarafından destek görmesi hususları olarak sıralanabilecektir⁴¹.

V. BELFAST ANTLAŞMASI VE ETKİLERİ

Belfast Antlaşması, “Hayırlı Cuma” Antlaşması olarak bilinmektedir. Paskalya Cuma’sı olarak da anılmaktadır. Ulster'deki Katolikler ve Protestanlar, 1998'de Kuzey İrlanda'da güçleri ayıran “Hayırlı Cuma” anlaşmasından sonra ayrı taraflarda yer almışlardır ve 1998'de, Paskalya Cuma günü olarak adlandırılan günde, iki taraf bir güç paylaşımı mutabakatına varmışlardır⁴². Yalnız ortaya konulan bu çözüm yöntemi Kuzey İrlanda'nın, Özgür İrlanda Cumhuriyeti'ne katılma temel sorununa bir öneri getiremediğinden kısa sürede belirsiz hale gelmiştir⁴³. Katoliklerin bu aşamada Protestanlar karşısındaki talepleri de Protestanlar tarafından oldukça katı bir tutumla reddedilmiştir. Mutabakatın sağlandığı süreci takip eden süreçte siyasi gelişim diğer alanlardaki gelişimi yakalayamamış olsa da ekonomik, güvenlik, ülkeler içerisindeki huzur ve sükunun sağlanması hususlarında halkın refah düzeyi artırılmış ve halktan da olumlu yönde tepkiler alınmıştır⁴⁴. Bunun yanında halkın da terör gruplarına karşı süren mücadelenin başarılı olacağı hususunda genel bir inanış oluşmuş bundan sonra ortaya çıkabilecek grupların da ülkeler tarafından daha başarılı bir şekilde etkisiz hale getirileceği, artık insanlara zarar verme amacına yönelmiş terör örgütlerinin başarı sağlayacakları fikri yerleşmiştir⁴⁵.

⁴¹ Mehmet Özer, ‘Dünyanın Farklı Bölgelerinde Terörizm: ETA, IRA ve PKK Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması’, (2022) 4 (1) Cappadocia Journal Of Area Studies 89, 111.

⁴² Yusuf Ertuğral, ‘Britanya’nın İç Jeopolitik Sorunu İrlanda ‘IRA’: Belfast “Hayırlı Cuma” Antlaşması Ardından Devam Eden IRA’nın Varlığı’, (2016) 1 (2) EURO Politika 34, 41.

⁴³ Ertuğral (n 42) 35.

⁴⁴ Ertuğral (n 42) 35.

⁴⁵ Ertuğral (n 42) 35.

İrlanda devleti ile Birleşik Krallık arasında ortaya çıkan sorunlardan biri de iki devletin de bünyesinde bulunan, diğer devletin varlığını ve ırkını kabul etmeyen iki farklı düşünce yanlılarının ortaya çıkması olmuştur. İrlanda lehine şekillenen görüş sahiplerinin ortaya koydukları düşünceler her ne kadar IRA faaliyetlerini sonlandırmış, silahlanmayı bırakmış olsa da hala düşünceleri halkı tesir altında bırakmıştır ve Kuzey İrlanda'da yaşayan halk arasında hala önceki düşüncelere dayanan bir kutuplaşma gözlenmektedir⁴⁶.

Bu kapsamda şu da söylenebilir ki Kuzey İrlanda'nın merkezlerinden olan Belfast şehrinde 2015 yılında gerçekleşen bir olay mutabakat sürecinin sonuçlanmasının IRA terör örgütünün faaliyetlerinin bir daha gerçekleşmemek üzere sonuçlanmamış olabileceği ihtimalini düşündürmektedir. Bu olayda birkaç ay arayla gerçekleşen öldürme fiillerinin anlaşma sağlanmasına rağmen IRA tarafından gerçekleştirildiğinin açıklanması da bu düşünceyi destekleyen bir örnek olmuştur. IRA tarafından üstlenilen öldürme fiillerinin sıklaşması üzerine IRA terör örgütünün eylemlerine yeniden başladığı, faaliyetlerine devam ettiği, benzer nitelikteki eylemlerini sürdürebileceği ihtimallerini gündeme getirmiştir. Böylelikle ortaya çıkan kargaşa ortamı üzerine Sinn Fein'in, IRA'nın meclisteki ayağı olduğu belirtilerek Sinn Fein üyesi ülke başbakanının görevden uzaklaştırılması sağlanmıştır⁴⁷. Kuzey İrlanda başkenti Belfast'ta, meclisin aldığı kararla 2013 yılında yüzyıllardır bölgede dalgalanan Birleşik Krallık bayrağının indirilerek yalnızca özel günlerde yeniden dalgalandırılmasına karar verilmesi üzerine 2 ülke arasındaki gerginliğin de tırmandığı düşünülmektedir⁴⁸.

SONUÇ

Uluslararası terör örgütlerinden ETA ve IRA, benzer zamanlarda gösterdikleri

⁴⁶ Ertuğral (n 42) 35.

⁴⁷ Ertuğral (n 42) 35.

⁴⁸ Ertuğral (n 42) 35.

faaliyetler incelendiğinde bu grupların ilk olarak benzer faaliyetler gösterdiği söylenebilmektedir. ETA ve IRA yine benzer şekilde önce silahlı saldırılar gerçekleştirmek suretiyle eylemlerini sürdürmüş, bu süre zarfında oldukça yıkıcı etkiler meydana getirmişlerdir. İnsanlara verdikleri zarar sonucu halkta kalıcı hasar bırakmışlardır. Örgütlerin kuruluş dönemlerinde yaşanan ülkeler arasındaki toplulukların yer değişikliği, yapılanmaların yeni insanları uhdesine toplaması hususuna yardım etmiştir. Bu aşamada yaşanan göçler örgütlerin büyümesine neden olmuştur. Bunun yanında örgütlerin finansman sağlaması hususu ETA ve IRA için aynı şekilde gerçekleşmiştir, bazı devletlerin destekleri ve bazı devletlerin de bu süreçteki tavrı dolayısıyla örgütlere gerek finansal gerek askeri gerekse insan gücü katkılarının sağlanması konularında önem arz etmektedir. Örgütlerin kuruluş sürecinden itibaren yapmış oldukları eylemlerin niteliği, büyüklüğü, etkiledikleri insan sayısı da farklılık göstermiş ve bu örgütlerle mücadele süreci de benzer şekilde etkileşim göstermiştir. ETA, eylemlerini kuruluş bölgesi ve faaliyetlerini sürdürdüğü İspanya ve Fransa bölgelerinde yoğunlaştırmıştır IRA ise eylemlerine İngiltere ve İrlanda yakınlarında devam etmiştir⁴⁹. ETA ve IRA kuruluş dönemlerinden sonra faaliyetlerini siyasi oluşumlardan aldıkları destekler dolayısıyla siyasi faaliyetlere evirmiş ve başlangıçtaki siyasi olmayan eylemlerine son vermişlerdir. ETA ve IRA örgütlerinin ayrıca yapmış oldukları eylemler, faaliyetler, ortaya koydukları siyasi nitelikteki planlar dolayısıyla uluslararası alanda çeşitli örgütler, kurum ve kuruluşlar, uluslararası hukuk sùjeleri tarafından tepki çekmiş hatta bu örgütlere karşı benzer tavır ortaya konulmuştur⁵⁰.

Sonuç olarak, uluslararası alanda terör örgütlerinin faaliyetlerinin yıllardır süre gelmekte olduğu söylenebilir. Bundan sonraki süreçte de mutlaka terörizmin uluslararası alanda ülkeleri olumsuz yönde etkileyeceği muhakkaktır ancak

⁴⁹ Özer (n 41) 90 vd.

⁵⁰ Özer (n 41) 90 vd.

ulusların terörizmle, terör gruplarıyla, terör faaliyetleriyle mücadelesinin etkin olması gerekmektedir. Mücadelenin etkin yürütülmesi, insanlığın gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan kanaatimizce mücadelenin uluslararası alanda etkin kurum, kuruluş ve örgütlerle iş birliği içerisinde yürütülmesi, mücadele çabasının daha başarılı olmasında etkin rol üstlenmektedir. Her ne kadar terörle mücadele hususunda ülkelerin zorunlu olarak, ayırım gözetilmeksizin yaptırımlara tabi tutulması her şartta mümkün olmasa da bazı hususları göz önünde bulundurmakta fayda bulunacaktır. Bu kapsamda en azından ülkelerin yürüttükleri siyasi ya da hukuki süreçler dışında kendi ülkelerinin çıkarlarını düşünmeden uluslararası hukuk ilkelerini baz alarak, barışın korunması, güvenliğin sağlanması, ülkelerin bağımsızlık mücadelesinin anlamlı kılınması açısından uluslararası terör örgütlerine karşı asgari ölçüde birlik içerisinde olunup benzer tavırlar gösterilmek suretiyle yan yana mücadele edilmesi gerekmektedir. Eğer böyle bir bütünlük söz konusu olursa, uluslararası alandaki birlik sayesinde, ülkelerin ortaya koyacağı ortak tavır dolayısıyla, bu tarz örgütlerin uluslararası huzuru, güvenliği, bağımsızlığı, barışı zedeleyici tavırları son bulmaya yönelecektir. Bu yüzden geçmişten günümüze dek ortaya çıkan çeşitli terör örgütlerine karşı mücadele hususunda uluslararası hukuk genel ilkeleri, sadece örgütle muhatap olan ülkenin değil diğer ülkelerin de bu örgütlere karşı göstermiş oldukları tavır, yargı kararları, uluslararası faaliyet gösteren kurum kuruluş örgüt ya da benzeri oluşumların faaliyetleri oldukça önem arz etmektedir. Bu açıdan şu husus da söylenebilir ki uluslararası hukukta ortaya çıkan terör örgütleri, sadece örgütlerle mücadele hususunda başarısız olan devletleri değil aynı zamanda jeopolitik olarak veya siyasi olarak bu ülkelere yakın konumda bulunan diğer devletleri de etkilemektedir. Terör örgütlerinden etkilenen devletler arttıkça dünya genelinde de huzursuzluk artmaktadır. Bu yüzden terörle mücadele hususunda ortak tavır takınılmalıdır. Ülkesel çıkarların uluslararası barış, güvenlik ve huzurun önüne geçirilmemesi üzere çaba sarf

edilmesi öncelik arz etmelidir.

KAYNAKÇA

Bayat S, ‘Ayrılıkçı Etnik Çatışmalar: Eta ve Ira Analizi’ (Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi 2020).

Demir C, ‘Terörizmle Mücadelede Örgütsel Yaşam Evreleri Yaklaşımı’ (2015) 11 (22) Güvenlik Stratejileri Dergisi 131, 167.

Ergil D, ‘Uluslararası Terörizm’, (1992) 47 (03) Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 139, 143.

Ertuğral Y, ‘Britanya’nın İç Jeopolitik Sorunu İrlanda ‘IRA’: Belfast “Hayırlı Cuma” Anlaşması Ardından Devam Eden IRA’nın Varlığı’, (2016) 1 (2) EURO Politika 34, 41.

Gürses E, Ayrılıkçı Terörün Anatomisi / IRA-ETA-PKK (2. Bası, Bağlam Yayıncılık 1997).

Kan İH, ‘Terörle Mücadelede Güvenlikçi Yaklaşımlar; PKK ve Ira Terör Örgütleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme’ (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi 2018).

Ökten T, ‘Demografik ve Sosyo-Kültürel Ölçütler Bağlamında PKK-Ira Mukayesesi’ (Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi 2013).

Özer M, ‘Dünyanın Farklı Bölgelerinde Terörizm: ETA, IRA ve PKK Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması’, (2022) 4 (1) Cappadocia Journal Of Area Studies 89, 111.

Öztop FA, ‘Devlet İçi Etnik Çatışmaların Çıkış Nedenleri: İspanya’daki Bask Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme’, (2015) 1 (2) PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 56, 75.

Saraçlı M, ‘Uluslararası Hukukta Terörizm’, (2007) 11 (1) Gazi Üniversitesi

Hukuk Fakültesi Dergisi 1049, 1051.

Sevinç B ve Çiftçi İ, Terorizm- Türkiye Avrupa Amerika (Karınca Politika Dizisi 2017) 169, 190.

Topal AH, 'Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2004).